

Kernkwaliteiten gemeente Landsmeer

Bundeling participatietraject bestuurlijke toekomst

Kernkwaliteiten gemeente Landsmeer

Bundeling participatietraject bestuurlijke toekomst

Rapportage
Gemeente Landsmeer

Inhoudsopgave

H1 Aanleiding	1
H2 Aanpak	3
H3 Kernkwaliteiten	6
H4 Doorkijkje naar de toekomst	9
Colofon	11

Dit document (inclusief eventuele bijlagen) is opgesteld door BMC en de (auteurs)rechten met betrekking tot de inhoud en het format van dit document berusten bij BMC. Dit document is uitsluitend bedoeld voor gebruik door de opdrachtgever en mag niet worden gepubliceerd of aan anderen ter beschikking worden gesteld zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van BMC.

H1 | Aanleiding

De gemeente Landsmeer is momenteel bezig met het verkennen van de bestuurlijke toekomst. Op 23 mei 2019 heeft de gemeenteraad van Landsmeer besloten om een bestuurlijke fusie na te streven, in ieder geval met Waterland en zo mogelijk ook met Oostzaan en Wormerland. Na het besluit van de raad van Waterland op 27 februari 2020 om zowel bestuurlijk als ambtelijk zelfstandig te blijven, heeft de gemeenteraad van Landsmeer in juni opnieuw gesproken over de bestuurlijk te toekomst. Tijdens deze bijeenkomst is geconcludeerd dat de meerderheid van de raad nog steeds achter het in mei 2019 genomen fusiebesluit staat. Ook de nieuwe gemeenteraad heeft uitgesproken nog steeds een bestuurlijke fusie na te streven. Dit betekent dat het college de wens heeft uitgesproken op korte termijn gesprekken aan te willen gaan met potentiële samenwerkings- en/of fusiepartners.

Om in deze gesprekken goed beslagen ten ijs te komen, is begin 2022 een traject gestart om de kernkwaliteiten in beeld te krijgen en vast te stellen. Kernkwaliteiten zijn de kwaliteiten die de gemeente Landsmeer kenmerkt en die mensen, zowel inwoners van de gemeente als mensen van buiten, herkennen.

Niet alleen de vraag wat de gemeente Landsmeer kenmerkt is voor de bestuurlijke toekomst en de gesprekken in dat kader van belang. Verder is relevant wat behouden moet blijven dan wel versterkt of juist ontwikkeld moet worden. In deze rapportage zijn het proces, de aanpak en de 'oogst' beschreven.

H2 | Aanpak

De door het college goedgekeurde aanpak kent een aantal fasen. In onderstaande figuur zijn de stappen visueel weergegeven, in de tekst daaronder zijn de stappen kort toegelicht.

Concept kernkwaliteiten ambtelijk op papier

In het eerste kwartaal van 2022 is op basis van een schat aan informatie, bestaande beleids- en visiedocumenten en eerdere participatietrajecten een lijst van tien concept kernkwaliteiten op papier gezet. Deze concept kernkwaliteitennotitie kent een inleiding waarin de historie van de gemeente Landsmeer en van de drie kernen (Den Ijp, Landsmeer en Purmerland) is beschreven. De concept kernkwaliteiten zijn onderverdeeld in ruimtelijke, economische en sociaal-culturele kwaliteiten en iedere kernkwaliteit is voorzien van een toelichting en onderbouwing.

Concept kernkwaliteiten vastgesteld door college

Het vorige college heeft (nog voor de verkiezingen van maart 2022) besloten de concept kernkwaliteitennotitie voor te leggen aan de toenmalige gemeenteraad. Het is een bewuste keuze geweest om in een tweetrapsraket te komen tot de kernkwaliteiten en gebruik te maken van het feit dat er dit jaar verkiezingen waren. Op deze manier kon zowel de vorige volksvertegenwoordiging een 'voorgenomen besluit' nemen en aandachtspunten voor het vervolg meegeven zodat de huidige volksvertegenwoordiging een definitief besluit kan nemen over de kernkwaliteiten na het doorlopen van een zorgvuldig proces.

Concept kernkwaliteiten vastgesteld door raad

Het college heeft eind februari 2022 het besluit genomen de concept kernkwaliteitennotitie aan de gemeenteraad voor te leggen. Op 10 maart 2022 heeft de raad besloten:

- In te stemmen met de concept kernkwaliteitennotitie.
- In te stemmen met het ter participatie voorleggen van dit concept aan de inwoners van de gemeente Landsmeer.
- De nieuwe gemeenteraad, na het doorlopen van het participatietraject, de definitieve versie van de kernkwaliteitennotitie vast te laten stellen.

Verder is een aantal moties aangenomen op het voorstel voor vaststelling van de concept kernkwaliteitennotitie. De moties M44 'Kernwaarden geschiedenis grenscorrecties' en M48 'Kernwaarden natura2000' hebben in de aangepaste concept kernkwaliteitennotitie (bijlage 1) geleid tot tekstuele wijzigingen conform het dictum. Daarin zijn ook de inwonertallen van de verschillende kernen conform het dictum van motie M46 toegevoegd. De samenvatting uit het dictum van M46 is meegenomen in het participatietraject met het doel deze aan te vullen en aan te scherpen op basis van de gesprekken met inwoners. Motie 45 'Kernkwaliteitennotitie onderdeel Ruimtelijke kwaliteiten "Monumenten"' heeft ook geleid tot een aanpassing van de concept kernkwaliteitennotitie. Een alinea over de vele monumenten die Landsmeer rijk is, is toegevoegd.

Participatietraject kernkwaliteiten

Met het besluit van de raad van 10 maart 2022 op zak heeft het nieuwe college het participatietraject vormgegeven en een uitvoeringsplan opgesteld. Dit plan is de basis waarop de participatie en het betrekken van de inwoners van de gemeente Landsmeer is ingericht en vormgegeven. Het traject is gestart na de zomer (september 2022) waarbij de daadwerkelijke uitvoering van de participatie is uitgevoerd in oktober en november. Het participatietraject diende twee doelen: primair het toetsen (op herkenning en erkenning) van de concept kernkwaliteiten. Aanvullend was het doel om ook een eerste doorkijkje te maken naar de (bestuurlijke) toekomst en wat de inwoners belangrijk vinden en behouden, uitgebreid of versterkt willen zien.

Het participatietraject kende twee kanalen: een digitale vragenlijst die ruim een maand open heeft gestaan en het houden van een viertal bewonersbijeenkomsten in de tweede helft van november. De communicatie over de enquête gebeurde via de website van de gemeente, via de (social) mediakanalen van de gemeente, via de nieuwsbrief, via het betrekken en communiceren met de vele verenigingen in de gemeente Landsmeer en via de bestuurders die dit in gesprekken en bij bijeenkomsten benoemd hebben. Ook voor de vier bewonersbijeenkomsten is via de hiervoor beschreven kanalen gecommuniceerd en hebben alle adressen in de gemeente een uitnodiging ontvangen. Twee van de vier bijeenkomsten vonden in de kern Landsmeer (Het Wapen van Landsmeer en de raadszaal) plaats en van de overige twee een in de kern Den Ijp (De Wijde Ijp) en een in de kern Purmerland (SC Purmerland). De inwoners is gevraagd zich hiervoor aan te melden. Daarnaast heeft de gemeente op basis van een geanonimiseerde en gewogen loting in iedere kern vijftig inwoners uitgenodigd via een zogenaamde 'gouden uitnodiging'.

Kernkwaliteiten ambtelijk op papier

Na sluiting van de digitale enquête en afronding van de vier bewonersbijeenkomsten heeft de gemeente Landsmeer eind november, begin december de uitkomsten en de oogst tegen het licht gehouden. Tijdens deze exercitie is gekeken of de door de vorige gemeenteraad vastgestelde concept kernkwaliteiten door de inwoners herkend en erkend zijn. En of het participatietraject aanleiding geeft om de kernkwaliteiten aan te passen, weg te laten en/of aan te vullen.

Voor het tweede (secundaire) doel van het participatietraject, namelijk het eerste doorkijkje naar de (bestuurlijke) toekomst en wat de inwoners van de gemeente daarin belangrijk vinden, putten we uit de inhoudelijke oogst van de vier bewonersbijeenkomsten. De inbreng van de aanwezige en betrokken inwoners zal gebundeld worden in een (korte) notitie die de gemeente mee kan nemen in de gesprekken met de mogelijke fusiepartner(s).

Kernkwaliteiten vaststellen door het college

Na het aan het papier toevertrouwen van de kernkwaliteiten en ook de oogst voor het doorkijkje naar de (bestuurlijke) toekomst van de gemeente Landsmeer is het medio december 2022 aan het college om te besluiten ze aan de gemeenteraad voor te leggen ter vaststelling. Naast de kernkwaliteiten zal ook de notitie over de behoeften en welke zaken de inwoners belangrijk vinden aan het college aangeboden worden.

Kernkwaliteiten vaststellen door raad

Tot slot is het in januari 2023 aan de gemeenteraad om de kernkwaliteiten vast te stellen.

H3 | Kernkwaliteiten

De hoofdmoot van het traject dat het college - zowel het vorige als het huidige - heeft doorlopen, is het opstellen en laten vaststellen van de kernkwaliteiten. In de raadsvergadering van 10 maart 2022 heeft de vorige gemeenteraad de concept kernkwaliteiten vastgesteld en het college meegegeven bij het definitief maken van de kernkwaliteiten ook de inwoners actief te betrekken.

Kernkwaliteiten

De kernkwaliteiten, zoals ze bedoeld zijn, van de huidige gemeente Landsmeer zijn de optelsom van de kwaliteiten van de drie individuele kernen. Door de eeuwen heen hebben het landschap, de inwoners en de samenleving in dit gebied een ontwikkeling doorgemaakt die de gemeente maakt tot wat het vandaag de dag is. Den IJp, Landsmeer en Purmerland kennen ieder hun eigen historie, hebben hun eigen karakter en kennen historisch bepaalde, soms vergelijkbare kwaliteiten.

De gemeente heeft ervoor gekozen om de input van de inwoners op twee manieren te verzamelen. Om te beginnen heeft de gemeente een digitale enquête uitgezet die door ruim vierhonderd inwoners¹ volledig is ingevuld. Verder is een viertal bewonersbijeenkomsten, waar in totaal ongeveer tweehonderd inwoners aanwezig was, georganiseerd waarin het toetsen van de kernkwaliteiten op herkenbaarheid centraal stond. De eerste lijn is meer kwantitatief van aard, de tweede meer kwalitatief.

Digitale enquête

De ruim vierhonderd inwoners van de gemeente Landsmeer laten een consistent en duidelijk beeld zien: de inwoners herkennen en erkennen de kernkwaliteiten die door college en raad begin dit jaar zijn vastgesteld. De enquête geeft geen enkele aanleiding om aan te nemen dat de kwaliteiten onvolledig of niet correct zouden zijn. Ook lijken er geen kwaliteiten te missen.

De enquête kende niet alleen de vraag of de inwoners de tien kernkwaliteiten herkennen, maar ook de vraag in hoeverre zij vinden dat deze kwaliteiten naar de toekomst toe behouden moeten blijven. Ook hierin laten de inwoners een consistent en duidelijk beeld zien, waarbij sommige kwaliteiten volgens de inwoners explicieter behouden moeten blijven dan sommige andere kwaliteiten. Ook hier geldt dat er geen kernkwaliteit is waarvan de inwoners duidelijk aangeven dat ze deze niet willen behouden.

Bewonersbijeenkomsten

In het tweede spoor van het participatietraject, de bewonersbijeenkomsten, is gekozen om niet alleen de kernkwaliteiten te toetsen, maar om ook het bredere gesprek over de bestuurlijke toekomst aan te gaan. Deelnemers kregen in de bewonersbijeenkomsten de gelegenheid om hun behoeften, aandachtspunten en zorgen voor wat betreft de bestuurlijke toekomst van zowel de gemeente Landsmeer als de betreffende dorpskern specifiek te uiten

¹ De respondenten zijn evenwichtig verdeeld over de drie kernen en het buitengebied kijkend naar de inwoneraantallen per kern. Ook de verdeling over de leeftijdscategorieën levert een goede afspiegeling van de inwoners van de gemeente Landsmeer. Deze gegevens, gekoppeld aan het aantal van ruim vierhonderd respondenten, maken dat de uitkomsten betrouwbaar zijn.

en hierover het gesprek met elkaar aan te gaan. De bewonersbijeenkomsten waren daarom grofweg in twee onderdelen verdeeld. Het eerste deel had tot doel de concept kernkwaliteiten te toetsen - het hoofddoel van het participatietraject - en het tweede gedeelte werd gebruikt voor dit bredere gesprek over de bestuurlijke toekomst.

Het beeld dat uit de bewonersbijeenkomsten naar voren komt, is voor een belangrijk deel een bevestiging van de resultaten van de digitale enquête. Het eerste beeld dat uit de resultaten van de enquête kwam, is in de bewonersbijeenkomsten met de deelnemers gedeeld en bij hen getoetst. Daarnaast is expliciet gevraagd of er kernkwaliteiten misten in de lijst en is gevraagd of men bepaalde kernkwaliteiten *niet* herkende. Er zijn uit de vier bijeenkomsten niet duidelijk één of enkele kernkwaliteiten naar voren gekomen die gemist werden.

Bij het voorleggen van deze vraag aan de bewoners is gebleken dat veel bewoners direct een koppeling maken met waar hun zorgen en behoeften liggen voor wat betreft de toekomst van de gemeente Landsmeer, en hun eigen dorpskern. Daarom is in veel van de bijeenkomsten meer tijd gewijd aan het tweede gedeelte van de bijeenkomst, waarin juist hierover het gesprek gevoerd. Daarnaast is vaak aandacht gevraagd voor specifieke aspecten van al in de lijst opgenomen kernkwaliteiten, zoals verschillende voorzieningen (de school in Den IJp, het zwembad). Niet iedereen herkende elke kernkwaliteit en soms zijn kanttekeningen geplaatst bij het belang van een specifieke kernkwaliteit, maar uit de bijeenkomsten is niet naar voren gekomen dat de inwoners één of enkele kernkwaliteiten breder niet herkennen.

Tijdens de bewonersbijeenkomsten zijn verdeeld over de vier bijeenkomsten ook enkele 'losse' opmerkingen over de tien geformuleerde kernkwaliteiten gemaakt die op zichzelf te verklaren zijn en tegelijkertijd niet massaal gedeeld zijn. Tijdens twee bijeenkomsten is de vraag gesteld over de "rijke en interessante historie" van de gemeente Landsmeer. Het was niet dat de inwoners dit niet herkenden, maar ze stelden wel de vraag of het wellicht niet ook 'verpakt' zit in de andere kernkwaliteiten. Daarnaast is door een inwoner aangegeven dat het agrarische (open) buitengebied ook een kwaliteit van de gemeente Landsmeer is.

Ondanks dat door een aantal inwoners tijdens de bijeenkomsten is gereageerd op sommige kernkwaliteiten is er niet eentje aangestipt of aangereikt waarvan alle aanwezigen massaal of unaniem zich achter de steller schaarde. En, zoals al aan het begin van dit hoofdstuk aangegeven, legden veel aanwezigen meteen de link met wat ze ook naar de toekomst belangrijk vinden en waar hun behoeften en zorgen zitten. Ondanks, of misschien wel dankzij het leggen van de verbinding met de toekomst is gebleken dat de door de gemeente geformuleerde kwaliteiten herkend zijn en dat de inwoners deze belangrijk vinden, juist ook naar de toekomst toe.

H4 | Doorkijkje naar de toekomst

In het bredere gesprek over de bestuurlijke toekomst komt naar voren dat inwoners zich over een aantal zaken zorgen maken. In alle bijeenkomsten is de verkeersveiligheid als punt van zorg genoemd. Tegelijkertijd is de bereikbaarheid van de gemeente en haar kernen als aandachtspunt meegegeven. In de dorpskern Landsmeer wordt het vooral belangrijk geacht dat de dorpskern goed bereikbaar blijft in nabijheid van Amsterdam, terwijl in de dorpskernen Den IJp en Purmerland men nu al ervaart dat het op het lint druk kan worden en de OV-verbindingen beperkt zijn.

Daarnaast is ook veiligheid in meer integrale zin als punt van zorg genoemd. Er is geen breed gedeeld signaal afgegeven dat men de gemeente Landsmeer nu als onveilig ervaart, maar inwoners maken zich wel zorgen over de handavingscapaciteit. Bovendien is uit de bewonersbijeenkomsten naar voren gekomen dat veel inwoners zich zorgen maken over de betaalbaarheid van woningen in de gemeente Landsmeer; de krapte op de woningmarkt is duidelijk voelbaar. De vrees bestaat dat het in nabije toekomst onmogelijk zal zijn voor starters om zich in Landsmeer te vestigen en is het lastig om je hele leven in de gemeente Landsmeer te blijven wonen. Tenslotte is in elke kern het belang onderkend regie te houden over de toekomst van de lokale gemeenschap. Dit heeft ook te maken met de met name in Den IJp en Purmerland gehoorde opmerkingen dat de inwoners zich vooral 'Ijpers' of 'Purmerlanders' voelen en minder 'inwoner van de gemeente Landsmeer'.

Interessant aspect is de tijdens een van de bijeenkomsten benoemde spagaat waar de gemeente Landsmeer in lijkt te zitten. Enerzijds herkennen inwoners zich in de kernkwaliteiten en vindt men het belangrijk deze te houden, terwijl aan de andere er veel zorgen zijn over het tekort aan (betaalbare) woningen, de goede doorstroming op de woningmarkt zodat ook jongeren en jonge gezinnen de kans hebben in de gemeente Landsmeer te blijven of (terug) te komen en de voorzieningen ook op orde moeten blijven. En dat terwijl de rust, de natuur, het groen en het water ook belangrijk zijn. De spagaat is benoemd en wordt door inwoners erkend. Uit de bewonersbijeenkomsten zijn echter nog geen duidelijke oplossingsrichtingen naar voren gekomen.

Tijdens de bijeenkomsten is ook meermaals aangegeven dat de 'signatuur' van mogelijke fusiepartners ook van belang is. Samengaan met een (grote) stad/gemeente is anders dan wanneer de gemeente Landsmeer met de 'groen-landelijke' gemeenten verder gaat. De meer landelijke en 'dorpse' gemeenten lijken beter aan te sluiten bij de kernkwaliteiten van de gemeente Landsmeer dan de 'grote' gemeenten. Tijdens de bijeenkomsten lijkt het beeld te ontstaan dat er een lichte voorkeur is voor het samengaan met vergelijkbare landelijke, groene en 'dorpse' gemeente(n). Bij het doorvragen hierover lijkt dit te maken te hebben met de behoefte om het behoud van het karakter van de gemeente en haar dorpskernen. Niet onvermeld mag blijven dat er zeker ook inwoners zijn die hun voorkeur voor Amsterdam of voor Purmerend uitspreken, terwijl zelfstandig blijven zeker ook genoemd is.

In alle kernen is ook een duidelijk oproep aan de gemeente Landsmeer gedaan, namelijk om eens een knoop door te hakken. Inwoners hebben het gevoel dat ze steeds weer hetzelfde

gesprek voeren zonder dat er echt keuzes gemaakt worden. Ondanks dat niet alle inwoners precies hetzelfde willen, is dit wel een breder gehoord geluid: maak een keuze!

Andere belangrijke aandachtspunten, gebundeld per kern

Den IJp

- De school wordt gezien als belangrijke voorziening die uniek is voor een kern van deze grootte. Het behoud van de school is belangrijk voor de leefbaarheid van de kern omdat het naast primair het geven van les ook een belangrijke sociale functie heeft. Daarnaast is het dorps huis ook belangrijk.
- De bedrijvigheid, in combinatie met de daaraan gekoppelde werkgelegenheid, verdient volgens de inwoners van Den IJp aandacht. Niet alleen bedrijven zijn verdwenen, inwoners die elders werk vinden/zoeken, zijn hierdoor ook vertrokken.
- De bereikbaarheid van de kern Den IJp is volgens de inwoners een belangrijk aandachtspunt; de zorg om de verkeersveiligheid is door de inwoners ook nadrukkelijk genoemd. Het OV kan ook beter en sneller, zowel naar Amsterdam als naar Purmerend.

Landsmeer

- De nabijheid van Amsterdam waarderen inwoners. Het maakt het dorps en landelijke karakter des te unieker. De nabijheid van Amsterdam Noord, in combinatie met de woningbouwopgave in de regio, maakt behoud van het dorps en landelijke karakter belangrijk.
- De inwoners van de kern Landsmeer vinden natuur, en het behoud ervan, belangrijk. Wat ze precies onder 'natuur' verstaan, daarover bestaat geen eenduidigheid, maar het belang van genoeg natuur is wel duidelijk aanwezig.
- Voldoende aanbod van woningen voor alle generaties, met als bijzonder aandachtspunt woonruimte voor oudere/bejaarde inwoners, ook om de doorstroming in de woningmarkt te bevorderen.
- Naast de verkeersveiligheid, de bereikbaarheid, de parkeergelegenheid en de hoeveelheid (auto)bewegingen is ook de luchtkwaliteit benoemd als punt van aandacht. Breder aandacht voor duurzaamheid is ook aan de gemeente meegegeven.

Purmerland

- De vraag over en ook wel de zorgen om het behoud van de jongeren in de kern. De gemeente en ook de kern vergrijzen en er is te weinig (woon)ruimte voor jongeren. Dit gaat ook over de combinatie van voldoende woningen voor alle generaties om een goede doorstroom mogelijk te maken en de woningen betaalbaar (voor de 'gewone' mens) te houden.
- Ook al geven de inwoners van Purmerland aan dat wonen in deze kern betekent dat de voorzieningen iets verder weg zijn, een dorpswinkeltje of bakker zou prettig zijn. De inwoners van Purmerland hebben qua voorzieningen hun focus vooral op Purmerend.
- Het OV kan volgens de inwoners van Purmerland wel beter, zeker ook in combinatie met het pont bij IJpendam. Dit gaat over bereikbaarheid en die zouden de inwoners van Purmerland graag zien verbeteren.

- In het verlengde van bereikbaarheid zit ook het bereikbaar zijn via de moderne communicatiemiddelen. Goede internetverbindingen zijn belangrijk, ook om bedrijven en (jongere) inwoners te behouden of aan te trekken.

H5 | Vervolg

Om een goede basis te creëren voor de bestuurlijke toekomst van de gemeente Landsmeer is de vraag wat de gemeente Landsmeer kenmerkt en zijn de gesprekken in dat kader van belang. De definitieve kernkwaliteiten vormen daarvan de uitkomst. Deze kernkwaliteiten laten zien wat Landsmeer te bieden heeft en wat van belang is voor het behoud van de identiteit van de gemeenten en haar dorpskernen. Vaststelling van deze kernkwaliteiten als momentopname van de identiteit van Landsmeer vormt de volgende stap in het traject op zoek naar nieuwe fusiepartners.

Hetgeen opgehaald is in de bijeenkomsten met inwoners gebruikt de gemeente Landsmeer als aanvulling op de kernkwaliteiten. Samen vormen deze resultaten onderdeel van de basis voor gesprekken met mogelijke fusiepartners, zodat de inhoud, de wensen, de zorgen en de behoeften van inwoners centraal staan.

BMC

Databankweg 26D
3821 AL Amersfoort

Postbus 490
3800 AL Amersfoort

(033) 496 52 00
info@bmc.nl
www.bmc.nl

KvK BMC Advies 32078667
IBAN NL91ABNA0504035754
BTW NL80.86.63.598 B.01

Colofon

december 2022

Classificatie : Openbaar

Namen adviseurs :

- Koen Konings
- Roy Vervoort

Projectnummer : PO025938

Kijk voor meer info op onze website: bmc.nl